

POSTANOWIENIE

12 lipca 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Władysław Pawlak

na posiedzeniu niejawnym 12 lipca 2024 r. w Warszawie
w sprawie z wniosku Gminy Masłów
z udziałem A. K., T. K., H. K., C. S., E. K., T. K., Powiatu Kieleckiego –
Powiatowego Zarządu Dróg w Kielcach, L. S., J. A. i A. L. o zasiedzenie,
na skutek skargi kasacyjnej A. K.
od postanowienia Sądu Okręgowego w Kielcach
z 7 marca 2023 r., II Ca 1980/22,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od uczestnika A. K. na rzecz wnioskodawczynie Gminy Masłów kwotę 450 (czterysta pięćdziesiąt) zł, z ustawowymi odsetkami za opóźnienie za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia temu uczestnikowi niniejszego orzeczenia do dnia zapłaty, tytułem kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowieniem z 7 marca 2023 r. Sąd Okręgowy w Kielcach na skutek apelacji wnioskodawczynie Gminy Masłów zmienił w całości postanowienie Sądu Rejonowego w Kielcach z 13 października 2022 r., stwierdzając, że Gmina ta z dniem 1 stycznia 2017 r. nabyła przez zasiedzenie własność bliżej opisanej nieruchomości położonej w M., obejmującej działkę oznaczoną numerem ewidencyjnym [...]. Jak m.in. ustalono zgodnie z operatem z

1979 r. podziałowi na działki [...], [...]1i [...]2uległa działka nr [...]3. Działki o numerach [...] i [...]1zostały wywłaszczone pod budowę drogi, zaś działka o nr [...]2pozostała we współwłasności F. i Z. małżonków K.. W wyniku aktualizacji operatu ewidencji gruntów działce nr [...]2nadano nowy numer [...]4. Działka nr [...]4 miała być w latach osiemdziesiątych wywłaszczenia w celu pozyskania gruntów pod rozbudowę drogi oznaczonej jako działka ewidencyjna nr [...]5, jednak do wywłaszczenia ostatecznie nie doszło. Obecnie działka nr [...]4 wraz z działką [...]5 tworzą funkcjonalną całość i stanowią drogę nie mającą jednak statusu drogi publicznej. Sąd odwoławczy ustalił, że działka nr [...]4, choć była geodezyjnie wydzielona, to już w 1986 r. nie stanowiła na gruncie nieruchomości odrębnej od działki nr [...]5 będącej drogą, tylko stanowiła jej element. Wojewoda Świętokrzyski 18 czerwca 2014 r. na podstawie art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 10 maja 1990 r. Przepisy wprowadzające ustawę o samorządzie terytorialnym i ustawę o pracownikach samorządowych wydał decyzję stwierdzającą nabycie przez Gminę Masłów z mocy prawa nieodpłatnie własności nieruchomości zajętych pod drogi wewnętrzne o pow. 1,69 ha, oznaczonych jako działki nr [...]6, [...]7, [...]5 położone w M.. Ostatnim właścicielem nieruchomości objętej wnioskiem Gminy był uczestnik A. K.. Zdaniem Sądu sposób zagospodarowania działki nr [...]4 świadczy o tym, że jako całość była ona traktowana jako działka najpierw państwowa a potem gminna, a dokonywane na niej naniesienia nie wiązały się z zajmowaniem jej coraz szerszej części, lecz z realizacją wedle potrzeb i posiadanych środków planów inwestycyjnych mających na celu dobro mieszkańców tej Gminy. Posiadanie działki miało charakter samoistny, o czym świadczy zarówno zakres inwestycji, o charakterze trwałym, jak i domniemanie posiadania samoistnego wynikające z art. 339 k.c. Nie wykazano też, aby w tym okresie, poczynając od końca 1986 r. działka lub jakikolwiek jej fragment znajdował się w posiadaniu innych podmiotów, pełnił inną funkcję niż funkcja drogowa, nie był dostępny dla ogółu mieszkańców tej Gminy. Sąd odwoławczy stanął na stanowisku, że posiadanie nieruchomości w ramach władztwa publicznego może być uznane za posiadanie samoistne prowadzące do zasiedzenia. Przeniesienie posiadania ze Skarbu Państwa na Gminę Masłów miało nastąpić 27 maja 1990 r. poprzez wydanie rzeczy. Według Sądu należało przyjąć złą wiarę w momencie objęcia nieruchomości w posiadanie,

a zatem do zasiedzenia wymagany był okres 30 lat posiadania samoistnego, który niewątpliwie upłynął i to nawet gdyby nie doliczać do posiadania Gminy okresu posiadania państwowego.

W skardze kasacyjnej uczestnik A. K. zarzucił naruszenie przepisów prawa procesowego: art. 378 § 1 k.p.c. polegające na przekroczeniu granic apelacji; art. 382 k.p.c. w zw. z art. 368 § 1² k.p.c. polegające na dokonaniu samodzielnych i sprzecznych z faktami ustaleń co do rzekomego posiadania gminy, mimo braku złożenia w terminie wniosków dowodowych przez autora apelacji i niewskazania by nie było możliwe powołanie dowodów i ustaleń, które sąd odwoławczy poczynił na skutek aktywności wnioskodawcy w postępowaniu pierwszoinstancyjnym; art. 387 § 2¹ pkt 1 i 2 k.p.c. poprzez niewyjaśnienie podstawy faktycznej i prawnej rozstrzygnięcia i nieodniesienie się w uzasadnieniu do treści zarzutów apelacyjnych; art. 233 § 1 k.p.c. poprzez brak wszechstronnej oceny materiału dowodowego i nieuwzględnienie, że inna działka - nr[...]6 była objęta decyzją komunalizacyjną, nie zaś nr [...]4, Z. K. na protokole to inna osoba niż matka A.; art. 234 k.p.c. w zw. z art. 3 ust. 1 i 4 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (dalej: u.k.w.h.) i nieuwzględnienie wynikającego z tego przepisu domniemania co do wpisu działki nr [...]3 do księgi wieczystej jako działki o późniejszym numerze [...]4 ([...]3/3) na rzecz właściciela A. K. oraz naruszenie prawa materialnego poprzez błędne zastosowanie - art. 336 k.c. w zakresie oceny stanu dotyczącego władztwa Gminy nad rzeczą, polegające na przyjęciu jakoby czynności w zakresie wykonywania władztwa publicznego miały postać samoistnego posiadania, o jakim mowa w art. 336 k.c.; art. 3 ust. 1 i 4 u.k.w.h. i nie uwzględnienie wynikającego z tego przepisu domniemania co do wpisu działki nr [...]3 do księgi wieczystej jako działki o późniejszym numerze [...]4 ([...]3/3) na rzecz właściciela A. K..

W ramach uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania skarżący powołał się na jej oczywistą zasadność, podnosząc, że „sąd Okręgowy naruszając prawo uczestnika do obrony wydał orzeczenie całkowicie przekraczające treść zarzutów apelacyjnych, co miało istotny wpływ na wynik sprawy. Natomiast wbrew treści ustawy sąd odwoławczy w ogóle w uzasadnieniu orzeczenia nie odniósł się do treści zarzutów apelacyjnych. Nadto z uzasadnienia sądu Okręgowego wynika,

że sąd ten pomylił zarówno tożsamość działki, gdyż postępowanie administracyjne na którym sąd się oparł dotyczyło innej nieruchomości i pomylił tożsamość Gminy, która miała wykonywać samoistne posiadanie nieruchomości. Uzasadnienie zaskarżonego postanowienia wobec zawartych w nim oczywistych sprzeczności nie pozwala na kontrole istoty orzeczenia, którego dotyczy niniejsza skarga kasacyjna”. Ponadto według uczestnika „Sąd Okręgowy przyjął prymat domniemania wynikającego z posiadania rzeczy, określonego w art. 339 k.c., podczas gdy jest to niedopuszczalne, gdyż silniejsze jest domniemanie z art. 3 w z art. 4 u.k.w.h., w sytuacji gdy A. K. jest wpisany jako właściciel do księgi wieczystej, chociaż numer działki nie został w księdze wieczystej zaktualizowany z numeru starego [...]3 na numer [...]4, to jednak w postępowaniu tożsamość działki ze zmienionym numerem została przez sąd ustalona”. W treści skargi znalazł się także passus: „Postanowienie Sądu Okręgowego zapadło z rażącym naruszeniem prawa i przy pozbawieniu uczestnika postępowania A. K. możliwości obrony jego praw. W szczególności naruszenie prawa do obrony polegało na tym, że Sąd Okręgowy dokonał samodzielnie nowych ustaleń, które w ogóle nie były przedmiotem twierdzeń, ani nie były przedmiotem postępowania dowodowego zarówno przed sądem pierwszej jak i drugiej instancji, a ustalenia te dotyczyły istotnych okoliczności dla oceny zasadności wniosku o zasiedzenie”. Skarżący uzasadnił wniosek, powołując się także na przyczynę określoną w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. i rozbieżności w orzecznictwie Sądu Najwyższego w kwestiach dotyczących „istoty samoistnego posiadania przez podmioty publicznoprawne i tego czy posiadanie związane z wykonywaniem władzy publicznej może prowadzić do zasiedzenia i czy ma charakter posiadania samoistnego”.

W odpowiedzi na skargę wnioskodawczyni wniosła o odmowę przyjęcia skargi do rozpoznania bądź o jej oddalenie, a ponadto o zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 k.p.c.). Cel wymagania przewidzianego w

art. 398⁴ § 2 k.p.c. może zostać osiągnięty wyłącznie poprzez powołanie i właściwe uzasadnienie istnienia wymienionych przesłanek, a rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi do rozpoznania następuje na podstawie oceny, czy okoliczności powołane przez skarżącego odpowiadają przyczynom kasacyjnym wymienionym w art. 398⁹ § 1 k.p.c.

Sąd Najwyższy zgodnie z art. 398¹³ § 1 k.p.c. nieważność postępowania drugoinstancyjnego bierze pod uwagę z urzędu, niezależnie zatem od zarzutów skarżącego odnośnie do pozbawienia go możliwości obrony swych praw, należało w pierwszej kolejności odnieść się do tej właśnie kwestii. O pozbawieniu takim nie może być w sprawie mowy, gdyż skarżący bez jakichkolwiek przeszkód brał czynny udział w całym toczącym się postępowaniu, będąc przy tym reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika. Niezależnie od tego, wbrew twierdzeniom skarżącego, wszelkie ustalenia faktyczne Sądu drugiej instancji opierały się na konkretnych przeprowadzonych w sprawie dowodach. Należy dodać, że argumenty skarżącego kontestujące poczynione ustalenia nie tylko są w świetle art. 398³ § 3 k.p.c. niedopuszczalne w postępowaniu kasacyjnym, lecz także nie mogłyby świadczyć o ograniczeniu bądź pozbawieniu skarżącego możliwości obrony swych praw. Konkludując ten wątek, trzeba stwierdzić, że nie doszło do nieważności postępowania z powodu wskazanego przez skarżącego i nie wystąpiły także inne okoliczności, które na nieważność taką mogłyby wskazywać.

Skarżący nieskutecznie powołał się na przyczynę przewidzianą w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., a zatem na oczywistą zasadność skargi.

Uzasadnienie wniosku opartego na tej przyczynie przyjęcia skargi do rozpoznania wymaga przedstawienia argumentacji prawnej zmierzającej do wykazania kwalifikowanego, ewidentnego naruszenia powołanych w skardze przepisów prawa, możliwego do stwierdzenia bez merytorycznej analizy zaskarżonego orzeczenia oraz podstaw kasacyjnych (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004, nr 3, poz. 49, z 5 października 2007 r., III CSK 216/07 nie publ. i z 11 sierpnia 2011 r., IV CSK 163/11, nie publ.); przekonanie o wystąpieniu tej przyczyny przyjęcia skargi do rozpoznania powinno koncentrować się na wykazaniu tak rozumianej „oczywistości”

zasadności skargi. Uzasadnienie wniosku nie może sprowadzać się do powtórzenia, choćby w zmodyfikowanej postaci, podstaw kasacyjnych bądź ich uzasadnienia ani być sformułowane w sposób, który wymagałby oceny ich zasadności.

Uzasadnienie wniosku uczestnika A. K. nie odpowiada tym wymaganiom, gdyż sprowadza się wyłącznie do powtórzenia kilku postawionych w skardze zarzutów i to bez wskazania, które konkretnie przepisy miały doznać oczywistego naruszenia. Skarżący całkowicie zaniechał przedstawienia argumentacji prawnej, która miałaby przekonać, że zarzucone uchybienia mają oczywisty charakter, a postanowienie Sądu odwoławczego jest przez to ewidentnie błędne. Skarżący zdaje się zapominać, że skarga kasacyjna jako szczególny środek zaskarżenia nie służy weryfikacji prawidłowości podstawy faktycznej i prawnej prawomocnych orzeczeń, a zasadniczą rolą Sądu Najwyższego nie jest usuwanie ewentualnych wad i uchybień kwestionowanych rozstrzygnięć.

Niezależnie od powyższego należy stwierdzić, że już wstępna analiza zarzutów kasacyjnych, które skarżący powtórzył w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania, prowadzi do konkluzji, że są one chybione.

Uczestnik ewidentnie wadliwie zarzucał Sądowi odwoławczemu przekroczenie granic apelacji i dokonanie nowych ustaleń. Należy podkreślić, że Sąd drugiej instancji na skutek apelacji ponownie rozpoznaje sprawę i na nowo ocenia zebrany w obu instancjach materiał dowodowy, czyniąc samodzielnie ustalenia faktyczne, (zob. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego – zasada prawna – z 31 stycznia 2008 r., III CZP 49/07 OSNC 2008, nr 6, poz. 55), a zatem nie można mu czynić z tego powodu zarzutu. Co więcej, w apelacji wnioskodawczyni kwestionowała przeprowadzoną ocenę dowodów i ustalenia faktyczne i to nie tylko w sposób ogólny, lecz także odnosząc się do poszczególnych dokumentów wbrew temu co zarzuca skarżący. Skarżący również nietrafnie w istotnym zakresie kwestionuje sposób uzasadnienia zaskarżonego orzeczenia, które w wystarczający sposób wyjaśnia tok rozumowania Sądu i źródło dokonanych ustaleń z uwzględnieniem zarzutów apelacji. Argumentacja skargi w znacznej części w niedopuszczalny sposób w istocie podważa ustalenia Sądu

odwoławczego, czyniąc to pod osłoną dopuszczalnych zarzutów procesowych. Kwestia natomiast postawionego wprost w skardze zarzutu naruszenia art. 233 k.p.c. z oczywistych wyżej względów w ogóle nie poddaje się kontroli w postępowaniu kasacyjnym. Odnośnie do zarzutu dotyczącego pominięcia domniemań wynikających z art. 3 i 4 u.k.w.h. należy powiedzieć, że opiera się on na nieuprawnionym założeniu jakoby Sąd drugiej instancji uznał, iż decyzja komunalizacyjna z 18 czerwca 2014 r. obejmowała także działkę nr [...]4, której sprawa dotyczy, a ponadto jest nie do końca zrozumiały.

Skarżący nieskutecznie powołał się również na przyczynę, o której mowa w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.

Oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na tym, że istnieje potrzeba wykładni przepisów prawa budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów wymaga wykazania, że określony przepis, mimo, iż budzi poważne wątpliwości, nie doczekał się wykładni albo jego niejednolita wykładnia wywołuje wyraźnie wskazane przez skarżącego rozbieżności w orzecznictwie w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych, które należy przytoczyć (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08, nie publ., z 26 czerwca 2015 r., III CSK 77/15, nie publ. i z 20 maja 2016 r., V CSK 692/15, nie publ.).

Skarżący przede wszystkim nie wskazał żadnego konkretnego przepisu prawa, który wymagałby wykładni Sądu Najwyższego, co samodzielnie już dyskwalifikuje wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania oparty na podstawie przewidzianej w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. Ponadto powołując się na rozbieżności w orzecznictwie Sądu Najwyższego na tle kwestii dotyczącej oceny charakteru posiadania nieruchomości przez podmioty publicznoprawne skarżący orzeczeń tych nie wskazał, odwołując się bezskutecznie do uzasadnienia zaskarżonego orzeczenia. Niezależnie jednak od tych istotnych wad uzasadnienia wniosku można ostatecznie stwierdzić, że wydanie odosobnionego orzeczenia przez Sąd Najwyższy, zgodnie z którym władanie nieruchomością dla dobra innych, określane mianem władztwa publicznego, nie spełnia wymogu przesłanki zasiedzenia, jaką jest charakter posiadania właścicielskiego, a tym samym nie może doprowadzić

władającego nieruchomością do nabycia w tym trybie jej własności (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 17 maja 2012 r., I CSK 408/11, nie publ.) nie świadczy o rozbieżnościach w orzecznictwie sądów w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. Sąd Najwyższy w swym orzeczeniach odwoływał się do stanowiska zajętego w powyższym postanowieniu, jednakże albo odnosił się do niego krytycznie albo nie wyrażał wprost dla niego swojej aprobaty, nie ma zatem obecnie podstaw, aby do poruszanej kwestii ponownie się odnosić (zob. też uzasadnienie postanowienia Sądu Najwyższego z 26 maja 2021 r., III CSKP 99/21).

Z powyższych przyczyn Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.

O kosztach postępowania kasacyjnego rozstrzygnięto stosownie do art. 520 § 3 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c., art. 398²¹ k.p.c. i art. 13 § 2 k.p.c., zaś w zakresie odsetek na podstawie art. 98 § 1¹ k.p.c. w zw. z art. 19 ust. 1 i art. 31 ustawy z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 614), a także przy uwzględnieniu § 2a rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 6 sierpnia 2014 r. w sprawie określenia brzmienia klauzuli wykonalności (jedn. tekst: Dz. U. z 2021 r. poz. 2324). Na zasądzone koszty składa się wynagrodzenie za zastępstwo procesowe powodów w postępowaniu kasacyjnym ustalone według minimalnej stawki (§ 2 pkt 4 w zw. z § 5 pkt 1 i § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych – jedn. tekst: Dz. U. z 2023 r., poz. 1935 ze zm.).

[SOP]

[a!]

